

ZVONAC DO ZVONCA

Projekt OŠ „Drago Gervais“ Brešca
i OŠ Jelenje—Dražice

Zvonac do zvonca

Brošura nastala u istoimenom međuškolskom projektu
provedenom tijekom šk. 2024./2025. god.
u OŠ „Drago Gervais“ Brešca i OŠ Jelenje—Dražice

NAKLADNIK: OŠ „Drago Gervais“ Brešca
ZA NAKLADNIKA: Dijana Valentin, prof.

Andro Haskić vezuje
zvono Adrianu Radetiću

Brošura je financirana sredstvima
Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih na temelju
*Poziva za financiranje projekata u sklopu izvannastavnih aktivnosti
osnovnih i srednjih škola te učeničkih domova u školskoj godini
2024./2025.*

UREDNIŠTVO:

Mirela Tuhtan, knjižničarka, Mia Host, psihologinja,
Daniela Gerbac - Bobuš, knjižničarka

LEKTURA: Tatjana Zbašnik, prof.

NASLOVNICA:

Predstavljanje učenika - zvončara obiju škola
u OŠ „Drago Gervais“ Brešca
FOTOGRAFIRAO: Ivan Tomašić, prof.

GRAFIČKO OBLIKOVANJE: Mirela Tuhtan

TISAK: Prirodoslovna i grafička škola Rijeka
NAKLADA: 120 kom

Lipanj, 2025.

Munski
zvončar

Mateo Stanić
puše u rog

Trebamo li tradiciju (u školi)?

Tradicija, kao prijenos znanja i vrijednosti s generacije na generaciju, temelj je svake razvijene civilizacije. Riječ tradicija (lat. trans = preko, dare = dati) označava čin predaje znanja, iskustva i običaja. U današnje vrijeme sve češće se postavlja pitanje – trebamo li tradiciju? Odgovor je, bez sumnje, potvrđan.

Tradicija i kulturna baština ne samo da čuvaju identitet naroda, već i osnažuju pojedinca, jačaju zajednicu i postaju resurs za budućnost.

Kulturna i prirodna baština od iznimne su važnosti za izgradnju i očuvanje nacionalnog identiteta. U eri globalizacije, kada su osobitosti malih naroda posebno ugrožene, upravo baština postaje sredstvo očuvanja autentičnosti. Kroz običaje, rituale i kolektivno pamćenje, ljudi se povezuju s prošlim generacijama i oblikuju svoj identitet te grade mostove od prošlosti prema budućnosti.

Važnu ulogu u očuvanju tradicije ima obrazovni sustav. Škola mora biti prostor u kojem se baština istražuje, doživljava i stvara. Učenici trebaju biti aktivni sudionici u procesu učenja, kroz umjetnost, glazbu, istraživačke projekte i terensku nastavu. Na taj način razvijaju kreativnost, znatiželju, samopouzdanje i osjećaj pripadnosti. Motivacija igra ključnu ulogu – kada učenici prepoznaju smisao u sadržajima koje uče, razvijaju intrinzičnu motivaciju i duboku povezanost s temom. Učenje o baštini ne smije biti apstraktno; ono mora biti povezano sa stvarnim životom, s dječjom svakodnevicom. Načelo zavičajnosti – upoznavanje neposrednog okruženja – omogućava djeci da razviju emocionalnu vezu s vlastitim prostorom i kulturom.

Na kraju, važno je naglasiti da tradicija nije statična ni zatvorena. Ona se mijenja, nadograđuje i obogaćuje novim značenjima. Djeca i mladi koji upoznaju vrijednost baštine postaju ne samo njezini čuvari, već i stvaratelji novih kulturnih vrijednosti koje će ostaviti budućim generacijama. Učenje o baštini tako postaje put razumijevanja prošlosti, ali i put prema odgovornom oblikovanju budućnosti.

Mnogo prije nego što je *Godišnji pokladni ophod zvončara s područja Kastavštine* 2009. godine uvršten na UNESCO-vu *Reprezentativnu listu nematerijalne baštine čovječanstva*, zvončari su predstavljali poseban i važan dio baštine ne samo Primorsko-goranske županije, nego i cijele Hrvatske.

Zbog svega navedenog, željeli smo potaknuti učenike da upoznaju tradiciju kraja u kojem žive, konkretnije, da „iz prve ruke“ vide specifičnosti zvončarskih skupina te razviju osjećaj za vrijednost kulturnog nasljeđa i potrebu čuvanja istoga.

O projektu *Zvonac do zvonca*

U suradnji OŠ „Drago Gervais“ i OŠ Jelenje-Dražice u školskoj 2024./25. godini provodio se međuškolski projekt *Zvonac do zvonca* s ciljem upoznavanja tradicije zvončarskih skupina kraja u kojem učenici žive, konkretnije, specifičnosti zvončara s upisnog područja škola sudionica projekta (**Brgujski, Lipajski, Mučiće, Munski, Zvonejski i Žejanski zvončari te Grobnički dondolaši**).

Projekt je osmišljen kroz više komponenti koje su se realizirale tijekom cijele nastavne godine: **istraživanje** o specifičnostima zvončarskih skupina i pratećih pokladnih običaja, **predstavljanje spomenutih zvončarskih skupina** svim učenicima u obje škole, **kreativne radionice** (npr. izrada „pusnih rožica“, izrada „žunte“), **međuškolski literarni i likovni natječaj**, **izložba** učenikovih radova uz **dodjelu nagrada** te **tiskanje brošure** s odabranim likovnim i literarnim radovima.

Tijekom prvog polugodišta, učenici su na redovnoj nastavi ili izvannastavnim aktivnostima istraživali zvončarske običaje svoga kraja te prikupili informacije o karakteristikama pojedinih zvončarskih skupina. Pronađene zanimljivosti objedinili su u PowerPoint prezentacije koje su izložili na predstavljanju zvončarića.

Objekte škole za svoje učenike organizirale različite radionice – izrađivale su se „zvončarske rožice“, „žunte“ od recikliranog materijala, lutke – dondolaši, suveniri u glini – „krabuje“...

Predstavljanje sedam, gore spomenutih zvončarskih skupina svim učenicima škole, održano je **18. veljače 2025. u OŠ „Drago Gervais“ Brešca**. Nakon opisa pojedine zvončarske skupine, predstavili su se učenici – zvončari pa je publika mogla uočiti koliko su pojedine skupine zvončara slične, ali i različite. Osim po vanjskom izgledu, zvončari se razlikuju i po načinu hoda, „rivanja“, po tome kako formiraju „kolo“. No, bilo je tu i drugih elemenata koji su neizostavni na zvončarskim pohodima – pratnja harmonikaša (učenici iz Brešca: **Luka Šamanić i Damjan Tuhtan**, učenici s Grobnika: **Rafael Babac, Mihael Čargonja, Adrian Radetić**) te pratnja djevojčica u narodnim nošnjama i maškarica. Bili su tu i „kapoti“, odrasli članovi zvončarske skupine koji i inače na zvončarskih ophodima vode i prate mlađe zvončare.

Harmonikaši Luka i Damjan

Kroz program su publiku vodile **Christi Juretić i Chiara Šušnjar (7. b)**.

Recitatori u OŠ Jelenje - Dražice

Slijedećeg dana, **19. veljače 2025.**, također za sve učenike škole, održano je predstavljanje zvončarskih skupina u **OŠ Jelenje – Dražice**. Iz Brešca su u prijateljsku školu otputovala po dva predstavnika svake zvončarske skupine. U svakoj su školi program uveličali recitatori Dramske skupine 3. b iz OŠ Jelenje – Dražice: **Meri Čargonja, Karlo Marčelja, Adam Maganja, Viktorija Međurečan, Lea Mican, Maša Raspor i Robert Zoretić** (učiteljica Hermina Mošić), a u Dražicama su im se pridružili **zbor 4. b** pod vodstvom prof. Martina Marića te recita-

tori 4. b s učiteljicom Sanjom Sudan. Glazbe, dobrog raspoloženja i druženja uz zakusku nije nedostajalo (Hvala sponzorima!).

Nakon što su upoznali raznolikost običaja vezanih uz zvončare svoga kraja, učenici su potaknuti da se na nastavi Hrvatskog jezika literarno izraze kroz oblik poezije ili proze koji je njima najdraži te da se na nastavi Likovne kulture likovno izraze odabranom tehnikom. Svaka je škola prijavila do pet odabranih radova po razrednom odjelu na **međuškolski likovno-literarni natječaj Zvončari našega kraja**, pri čemu je za literarni natječaj bila zadužena OŠ „Drago Gervais“ Brešca, a za likovni natječaj OŠ Jelenje-Dražice. Po završetku natječaja, oformila su se povjerenstva za prosudbu radova i odabir najuspješnijih (Hvala im za iščitavanja i stručni pregled pristiglih radova!). Na natječaj je pristiglo 30 literarnih te 75 likovnih radova

Izrada „žunti“ u OŠ Jelenje-Dražice

Harmonikaši Adrian, Rafael i Mihael

Sudionici projekta u OŠ Jelenje - Dražice

Učenika od 1. do 8. r., podijeljenih u tri uzrasne kategorije. U ponedjeljak, **26. svibnja 2025.**, nakon završne školske priredbe u OŠ „Drago Gervais“ Brešca, otvorena je izložba odabranih likovnih i literarnih učenikovih radova, **Zvončari našega kraja** na kojoj su dodijeljene nagrade najuspješnijima. Ravnateljica škole domaćina, **Dijana Valentin**, te voditeljice projekta i organizatorice izložbe, **Mirela Tuhtan**, **Mia Host** i **Daniela Gerbac-Bobuš**, uručile su nagrađe-

nim i pohvaljenim učenicima priznanja i prigodne darove. Brojna publika sa zanimanjem je razgledala postavljenu izložbu odabranih literarnih i likovnih radova, a učenicima je na sudjelovanju u natječaju čestitao i načelnik Općine Matulji, gospodin **Vedran Kinkela**, koji je istaknuo važnost provođenja projekata poput **Zvonac do zvonca** kojima se njeguje tradicija našega zavičaja. Spomenuta izložba „preselila“ se i u OŠ Jelenje - Dražice gdje su je mogli razgledati svi učenici, zajedno uz postavljenu izložbu likovnih radova s temom dondolaša.

Nagrađeni i pohvaljeni učenici na natječaju

Detalj s izložbe u OŠ „Drago Gervais“

Na kraju, realiziran je i posljednji planirani dio projekta - brošura koju ti, dragi čitatelju, držiš u ruci. Osmišljena je na način da predstavi osnovne karakteristike svake zvončarske skupine koja je sudjelovala u projektu te nagrađene i pohvaljene likovne i literarne radove učenika. Nadamo se da će brošura, kao trajna vrijednost proizašla iz ovog projekta, ostati uspomena sudionicima i može bitna osnova za neki novi projekt ili suradnju.

Temeljem pozitivnih povratnih informacija učenika - zvončara i učenika - gledatelja, sudionika projekta te vanjskih suradnika, zaključujemo da je iznimno važno poučavati mlade naraštaje običajima kraja u kojem žive. Nadamo se da smo kroz istraživanje i prezentaciju zvončarskih običaja, ali i literarno i likovno stvaralaštvo, pridonijeli svjesnosti učenika o bogatstvu naše kulture i tradicije, koja nam omogućuje prepoznatljivost u svijetu.

Voditeljice projekta zahvaljuju MZOM na financiranju bez kojega ne bi bilo moguće ostvariti sve zamišljene aktivnosti projekta, ravnateljicama **Dijani Valentin** i **Dejani Paškvan** -

Žeželj, učiteljima – suradnicima u projektu iz obje škole: **Barbari Brnelić, Sanji Jelenić Soldatić, Martinu Mariću, Hermini Mošić, Sanji Sinčić - Antolić, Sanji Sudan, Ivanu Tomašiću, Tatjani Zbašnik** te učiteljima iz obje škole koji su potaknuli učenike na sudjelovanje u likovno-literarnom natječaju. Hvala članovima obitelji i „kapotima“ mladih zvončarića iz OŠ „Drago Gervais“ Brešca koji su pomogli u pripremi zvončara i odijevanju nošnji, a to su: **Jan Grubiša, Zoran Matetić, Sara Načinović, Darko Prelčić, Jelena Sanković, Nenad Stanić, Đeni Šamanić, Karlo Šneler, Klaudio Tenčić, Petar Tuhtan, Julijana Turković i Damir Varljen**. Zahvaljujemo **Udruzi „Grobnički dondolaši“** koji su omogućili da se u projekt uključe i njihovi najmlađi članovi, odnosno učenici OŠ Jelenje - Dražice. Hvala svima koji su na bilo koji način pridonijeli uspješnoj realizaciji projekta!

Posebno hvala našim učenicima – zvončarima i dondolašima koji su s ponosom sudjelovali u projektu i koje smo mi, kroz projekt, s ponosom podržali!

Voditeljice Daniela, Mia i Mirela

Brgujski zvončari

Istražio i predstavio:
Nikolas Sušan, 8. r.

Najstariji zapis o Brgujskim zvončarima predstavlja njihova fotografija iz 1921. godine. Prema pričama starih Brgujaca, početkom 19. st. brgujski zvončari nosili su bijele mornarske hlače, mornarske majice kratkih rukava s crnim i bijelim prugama. Na leđima je bila ovčja koža, u rukama balta, a zvončari su na licu imali i masku od tkanine (koja je uklonjena zbog zabrane talijanske vlasti). U zvončarskoj skupini je bio i vrag.

Klobuk Brgujskega zvončara

Izgled i oprema:

- klobuk visoko opleten grančicama jele i ukrašen „rožicama“ (cvijećem) napravljenim od krep papira
- crvena karirana košulja
- ovčja koža na čijem se repu nalazi cvijet od krep papira
- šareni „facol“ (marama) iznad kože na leđima
- tri zvona konopom čvrsto zavezana za struk
- bijele hlače s crvenom trakom na rubu
- vojničke crne čizme
- balta u ruci

Klobuk Brgujskog zvončara

- obod klobuka presvuče se crvenom tkaninom
- grančice jele zašiju se na šešir
- „rožice“ od krep papira vežu se na jelu
- tri žukve (grančice vrbe) omotaju se zelenim krep papirom i ukrase šarenim listićima
- kad je klobuk gotov na njega se stavi „fijok“ (crvena traka se veže oko klobuka i na stražnjem dijelu napravi se mašina)

„Krug“ /ophod

Zvončari pretposljednje nedjelje u vrijeme pusta imaju svoj „krug“. Kreću iz Velog Brguda i prolaze kroz mjesta Zaluki, Brešca, Mučići, Permani, Ružići, Poljane, Stara Pošta i Mali Brgud da bi se navečer vratili u svoje selo. Zvončare oduvijek prate i mačkare koje plešu i vesele se.

Hod i kolo

Brgujski zvončari kreću se u parovima (osim u prvom i zadnjem redu u kojemu su po tri zvončara), u specifičnom energičnom hodu, na način da se udaljavaju jedan od drugoga i potom približavaju da bi se na kraju sudarili ramenom. Kad rade „kolo“, stoje jedan iza drugoga u krugu, svako toliko zastanu i baltom poguraju onog ispred sebe, a nakon toga se „kračaju z nogami“.

Njihova specifičnost je preskakanje stepenica. Nakon ručka u restoranu *Stara Pošta* (u Permanima), zvončari u trku izlaze iz restorana i preskaču stepenice.

Brgujski zvončarići
u „kolu“

Brguijski zvončarići
na predstavljanju
u OŠ „Drago Gervais“
Brešća, u pratnji je
„kapo“ i mačkare

Brguijski zvončarići
David H. i Mihael S.
na predstavljanju
u OŠ Jelenje-Dražice

Pratnja zvončara/povorka:

- majista (nosi maj, bambusovu granu ukrašenu vrpčama i cvijećem od krep-papira)
- predvodnik mićih zvončara
- mići zvončari
- veliki zvončari
- bariličari (nose barilice, malene drvene bačvice iz kojih zvončari piju tijekom dana)
- muzikanti (svirači, obično: harmonika, truba, bubanj, klarinet...)
- mačkare

Učenci - Brguijski zvončari koji su sudjelovali u projektu:

Slijeva: David Kalčić (6. a), Mihael Stanić (4. r.), David Hrvatin (5. r.), Sandro Tenčić (7. a), Mateo Drenovac (1. r.), Antonio Stanić (1. r.), Matias Matetić (1. r.), Renato Tenčić (2. r.), Emanuel Afrić Chavez (2. r.), Jan Štemberger (4. r.)

Istražila i predstavila:
Stefani Mršić, 8. a

Grobnički dondolaši

Dondolaši su nekada bili ljudi koje su vlastelini iznajmljivali za čuvanje stoke, dakle seljaci koji su za taj „posao“ bili plaćeni. Kasnije su mladići, oblačeći se u ovčje kože sa zastrašujućim maskama na glavi, obilazili sela po Grobnišćini, zvonili i plašili ljude i životinje. Godine su prolazile, dondolašima se izgubio trag, a jedini znak sjećanja na njih davali su Ranko Čabrijan i Ivan Rak (Diža) koji su oživljavali uspomene na njih zvonjavom. **Udruga Grobnički dondolaši** osnovana je 2000. godine radi revitaliziranja nekadašnjeg običaja *dondolanja* tj. zvonjenja. Svake godine 6. siječnja, na Blagdan sveta tri kralja, Grobnički dondolaši, dizanjem i prvom zvonjavom velikog željeznog zvona u dvorištu kuće pokojnog Ivana Raka na Cerniku, obilježavaju početak "Mesopusnih" dana. Zvono se skida na Pepelnicu.

Povorka i „kolo“

U povorci dondolaši slijede zastavu koju nosi jedan od starijih članova udruge. Na red i formaciju pazi „kapo“, koji može imati jednog ili više pomoćnika. U svom ophodu dondolaši idu u paru, a prilikom svakog zaustavljanja formiraju krug krećući se u smjeru obrnutom od kazaljke na satu. U sredini kola je zastava dondolaša. Nakon kola, ono se otvara i skidaju se maske da bi dondolaši pozdravili domaćine i okrijepili se.

„Obahajanje“

Prvu subotu nakon Sveta tri kralja, dondolaši obilaze mjesta Općine Čavle, a druge subote mjesta Općine Jelenje. Također, odlaze na brojna gostovanja diljem županije, države i Europe, a organizirali su i manifestacije „Grobnišćina zvoni“ te ugostili brojne grupe zvončara.

Izgled i oprema:

- krabuja se radi tako da se na kacigu pričvrsti lubanja ovna ili krave. Kaciga se obloži ovčjom kožom koja pada do ramena. Lice mora biti potamnjeno („načrnjeno“).
- dva mala zvončića (dondolo mičero) na prsima vezani su na špagu koja drži kožu
- crni rubac oko vrata, ispod kože
- crveno-crna karirana košulja, obavezno presavijenih rukava do lakta
- crne hlače od štofa vezane špagom
- žunta u ruci (komad drva, kosti, roga...)
- ovčja koža na leđima
- veliko zvono (dondolo)
- bijele vunene čarape („kopice“)
- crne, radničke cipele

Mladi Grobnički dondolaši
na predstavljanju
u OŠ Jelenje-Dražice
(slika desno gore)
i OŠ „Drago Gervais“
Brešca (slika dolje)

Učenici - Grobnički dondolaši

koji su sudjelovali u projektu:

Slijeva: Rafael Babac (5. b), Adriano Pilčić (6. a), Matej Rožić (2. b), Lucijan Škaron Ban (7. b), Adrian Radetić (7. b), Gabrijel Relja (7. a), Andro Haskić (8. a), Ivor Ogrizović (7. b)

Lipajski zvončari

Skupina Lipajskih zvončara oformila se 2007. godine.

Lipajski zvončar Marin Ujčić

Izgled i oprema:

- klobuk—na zelenu kacigu se pričvrsti brinja (borovica) i ukraši s tridesetak cvjetova od krep-papira
- zelena karirana košulja (stomanja)
- kožun (ovčja koža na leđima)
- „facol na rožice“ (marama)
- jedno veliko zvono
- bijele hlače sa zelenom crtom sa strane
- crne čizme
- balta u ruci

Klobuk obično izrađuju žene, majke ili djevojke zvončara u četvrtak prije zvončarskog ophoda.

Hod i kolo

Zvončari hodaju u paru, udalje se jedan od drugoga pa se ponovno u sredini sudare, zatim prelaze na drugu ili se vraćaju na istu stranu. Posloženi su od najmanjih (djece) do najviših zvončara. Svi počinju raditi „kolo“, no pri kraju se mali zvončari odmaknu, a najveći uđe u sredinu „kola“. Maleni zvončari se kasnije pridruže i guraju s odraslima.

Lipajski zvončarići Adrian S. i Luka Š.
na predstavljanju u OŠ Jelenje-Dražice

Lipajski zvončarići u OŠ „Drago Gervais“ Brešča

„Krug“

Lipajski zvončari jedini su koji na svoj ophod idu preko granice, u mjesto Novokračine u Sloveniji. Kreću ujutro, ispred muzeja u Lipi, idu na Šranjgu pa šumskim putom, oko lovačke kućice u Novokračine. Vrate se navečer i svoj „krug“ završe opet ispred Muzeja.

Pratnja:

- muzika
- kapo (vođa zvončara)
- majar (nosi maj koji je drugačiji nego kod ostalih skupina - grana lipe s trakicama od tkanine)
- lipajska „zastava“
- bariličari
- maškare

„Kolo“ Lipajskih zvončara

Učenici - Lipajski zvončari koji su sudjelovali u projektu:

Slijeva: Luka Šamanić (6. b), Marin Ujčić (7. b), Adrian Simčić (7. b), Filip Ujčić (4. r.)

Još samo klobuk i... gotovo! - David P.

Mučićevi zvončari

Mučićevi zvončari nisu zvončari samo iz Mučića, nego iz cijelog Puževog komuna (Mučići, Permani, Brešca, Ružići, Poljane, Stara Pošta).

Istražile i predstavile:
Lana Marini, 7. b i Dora Puž, 8. r.

Hod i kolo

Po dva su zvončara u paru, a u slučaju neparnog broja zvončara na dan ophoda, u prvom ili zadnjem redu su tri zvončara. Imaju karakterističan hod, odguruju se ramenom i zvonima. Dolaskom u svako veće mjesto, radi se „kolo“. Zvončari formiraju krug koji se sve više zatvara u obliku puževe kućice. Kad se okupe, zvončari se okreću licem prema van, guraju se i podižu balte u zrak. Za to vrijeme „majista“ trči oko njih, a maškare, uz glazbu, oko njih plešu.

Izgled:

- klobuk (krabujosnica) od šparužine, sa četiri šibe (žukva) obučene u zeleni krep-papir s bijelim „pupoljcima“ i cvijećem od krep-papira koje u pravilu ne smije biti plave i zelene boje
- mornarska majica kratkih rukava
- „facolić“ - rupčić vezan na prsima na špag od kože
- ovčja koža na leđima
- „facol“
- tri zvona
- bijele hlače
- crne čizme/cipele
- balta u ruci

Mateo i Erik - zvončarski „mot“

Ophod

Mučićevi zvončari imaju dva ophoda („krug“). Glavni je na „Pusnu nedeju“ (posljednje nedjelje za vrijeme pusta – karnevala). Tada obiđu mjesta: Mučići, Jurdani, Jurdanići, Jušići, Rukavac, Mihotići, Matulji, Frlaniju, Rubeši, Spinčići, Jušići i po glavnoj cesti se vraćaju do Permana. Ako ima „dovoljno“ nedjelja (ako pust traje duže), idu i na Veli Brgud (već 40 godina) kada obiđu mjesta: Permani, Ružići, Poljane, Stara Pošta, Mali Brgud, Veli Brgud (tu naprave pet „kola“), preko šume idu u Zaluki, Brešca, Mučiće i natrag do Permana.

Učenci - Mučičevi zvončari koji su sudjelovali u projektu:

Stoje, slijeva: Oliver Varljen (5. r.), Mauro Reljac (7. a), Luka Perčić (6. a), Niko Bijelić (7. a), Mateo Mavrić (7. a), Erik Zeichen (7. a), Damjan Tuhtan (7. a)

Kleče, slijeva: Antonio Žigulić (5. r.), Mateo Križanec (4. r.), David Puž (5. r.), Patrik Puž (4. r.), Lucijan Tuhtan (2. r.), Loren Brajković (6. a)

Pratnja/poredak:

- mali zvončari
- muzika (harmonika, truba, bubanj, klarinet...)
- majista
- veliki zvončari
- „kapo“ (voditelj) i muška pratnja (barilce)
- maškare (na Pusnu nedeju)

Mučičevi zvončarići David P. i Oliver V. na predstavljanju u OŠ Jelenje-Dražice

Mučičevi zvončarići formiraju „kolo“ u OŠ „Drago Gervais“ Brešca

Istražili i predstavili:
Sara Načinović i Petar Peloza (7. b)

Munski zvončari

Na pitanje od kada postoje munski zvončari jedini odgovor koji se može dati je: „Oduvijek!“ Zapravo se ne zna kada su nastali. U ranijim povorkama, u zvonjavu su išla dva ili četiri najbolja zvončara. To se moglo postići vježbom, to jest zvonjenjem kroz selo. Danas cijelo Društvo odlazi u povorku, čak i oni najmlađi. Pust na Munama počinje sa 6. na 7. siječnja, kada se napravi krug po selu i objesi se pust.

Oprema:

- klabuk (šešir)
- mornarska majica
- „kožuh“ (koža samo oko pojasa)
- tri zvona
- bijele hlače
- crne cipele
- batica u ruci

Od čega se radi klabuk?

Na glavi je klabuk na kojemu je tuljak s frkicama i tri rože, sve izrađeno od krep-papira. Na vrhu su dvije lepeze. Najprepoznatljiviji dio klabuka su, naravno, trakice od krep papira koje vise skoro do poda.

Hod i kolo

Munski zvončari imaju jedinstven način zvonjenja. To je takozvana melodijska zvonjava jer, kad su jednom

zvončaru zvona gore, drugom moraju biti dolje što se postiže preciznim radom koljena.

Kolo se formira tako da muzika i ostali u pratnji stanu u sredinu dok zvončari kruže oko njih. U jednom trenutku prestaju kružiti i približe se ostalima te uz zvonjavu i glasnu viku privlače pozornost.

Učenici - Munski zvončari koji su

sudjelovali u projektu:

Deni Grubiša (5. r.), Vito Sekereš (4. r.)

Djevojčice u narodnim nošnjama:

Rita Peloza (2. r.), Mia Šverko (3. r.)

Munski zvončariči Deni G. i Vito S.
na predstavljanju u OŠ Jelenje-Dražice

Poredak u povorci

Na čelu je jedna od ženskih članica odjevena u narodnu nošnju koja nosi zastavu. Iza nje ide „muzika“ te druge žene u narodnim nošnjama. Slijede žene i muškarci „u belemu“ (odjeveni u bijelo s munskim „facolon“ oko vrata). Nakon njih, idu nositelji barilice (bačvice za okrijep napunjene bijelim vinom). Posljednji dolaze zvončari koje predvodi „kapo“.

Munski zvončariči i pratnja u OŠ „Drago Gervais“ Brešca

Vito i Deni - spremni za pust!

Munska narodna nošnja

Munska narodna nošnja vuče korijene iz Češke jer su takozvani „jesikari“ tamo odlazili prodavati vinski ocat koji se nosio u bačvicama od 36 litara. Teško je pronaći stari primjerak nošnje jer su se stare Munke pokapale u njima.

Od čega se sastoji nošnja?

- dvije potkošulje – kotula i vrhnja (podsuknja)
- košulja s čipkom ili crvenim uzorkom – opleće
- prsluk – kamižot
- pojas – pas
- pregača na rožice – firtuh
- mali pojas – cota
- facov (marama)
- bijele hulahopke
- cipele—natake

Zvonejski zvončari

Nekada, Zvonejski zvončari nisu imali sve što danas imaju, nego su nosili ono što su imali kod kuće. Nekada su imali sa sobom i vražice te čarape s pepelom kojima su pepeljali žene. Postoji sjećanje da su nekada nosili jutene hlače s našivenim krpicama. Osobe u pratnji onda su zvali „kaseri“.

Ophod

Zvonejski zvončari idu u Rukavac drugu nedjelju nakon Antonje (17. siječnja) jer prve nedjelje Rukavački zvončari dolaze na Zvoneću. Kad Zvonejski zvončari idu u Rukavac, krenu ujutro iz Zvoneće i kroz Sušnji prolaze preko Zdemera, Kućeli i Biškupi pa obiđu Gornji i Donji Rukavac. Iz Rukavca prolaze kroz Jušići, Jurdani i Mučići pa se preko Brešca i Zaluka vraćaju na Zvoneću.

Zvonejski zvončarići Mateo i Mauro Stanić na predstavljajući u OŠ Jelenje-Dražice

Istražile i predstavile:
Dora Ružić, 4. r.
i Lana Prelčić, 5. r.

Izgled

Zvonejskog

zvončara:

- klobuk sa šparužinom i rjeđe pričvršćenim cvjetovima od krep-papira, na vrhu su četiri šibe, a iznad čela crveno-bijeli „fijok“ (mašna)
- mornarska maja kratkih rukava
- ovčja koža
- „facol“
- „facolić“
- tri zvona
- bijele hlače
- crne cipele
- balta u ruci

Zvonejski zvončari na Pust (utorak prije Pepelnice) nose sve isto, osim što imaju kariranu košulju i u novije vrijeme radne hlače ili plave traperice.

Učenci - Zvonejski zvončari koji su sudjelovali u projektu:

Slijeva:

Mauro Stanić (6. b),
Toni Kinkela (8. r.),
Dario Kinkela (1. r.),
Mateo Stanić (4. r.),
Ivano Kinkela (6. a),

Pratnja

Zvončare vodi „kapo“ i „pomoćnici“ koji nose barilcu s vinom. Ispred zvončara ide „majaro“ koji nosi maj, za njim idu muzikanti i onda zvončari po dva ili tri u paru.

Zvonejski zvončariću delaju „kolo“ u OŠ „Drago Gervais“ Brešca

Žejanski zvončari

Istražile i predstavile:
Lana Sanković i Tessa Doričić, 4. r.

Prvi put se maškare u

Žejanama spominju u 19. st.

Stariji Žejanci govore da su zvončari nosili više manjih zvona. Postojao je običaj da se žene zapraše s pepelom što su radili oni koji su bili u pratnji zvončara. Nakon drugog svjetskog rata, pokušalo se zabraniti običaj pobiranja jaja i zvončara, ali bez uspjeha. Kako su ljudi u to vrijeme bili siromašni, nije bilo dosta zvona pa se među muškarcima birao par koji će zvoniti na Pust. Par koji je bio odabran pokazao se Žejancima na Pusnu nedjelju. Pust u Žejanama započinje na Sveta tri kralja u pola noći s 5. 1. na 6. 1. kada se zvone tri kruga oko sela, za svakog kralja po jedan krug. Na Pust (utorak) Žejanski zvončari pobiraju jaja po Velim i Malim Munama te po Žejanama.

Žejanski zvončarići Erik S. i Patrik D.
na predstavljanju
u OŠ Jelenje-Dražice

Učenici - Žejanski zvončari koji su sudjelovali u projektu:

Slijeva: Antonio Marmilić (1. r.), Mateo Marmilić, Patrik Doričić, Samuel Doričić (svi 7. b), Alex Doričić (8. r.), Erik Sanković (7. b)

Izgled:

Zvončari nose mornarsku majicu na kojoj su pričvršćene dvije bijele maramice, bijele hlače i crne cipele. Imaju dvije „šube“ (ovčje krzno), jedna je gornja koja pokriva ramena i leđa, a druga im je oko pojasa, na kojoj su vezana tri zvona. U ruci drže „boću“ ukrašenu šarenim trakicama od krep papira. „Kumarak“ (klobuk) je ukrašen s puno „fijokića“ (šarenih mašnica) i sa slikama ljubavnih motiva, a s njega vise šarene trakice od krep papira. Na vrhu su dvije šarene „rože“ (lepeze).

Način zvonjave:

Zvončari zvone u paru, pri čemu „klecaju“ koljenima. Njihova zvonjava mora biti skladna jer ljudi kažu: „Ako zvončari nemaju skladnu zvonjavu, nećemo imati dobru i plodnu godinu.“

„Kolo“

Kada se dođe na mjesto gdje se radi kolo, osoba koja nosi zastavu stane i „kapo“ da znak da zvončari idu po jedan i počnu oko zastave raditi krug. Dok zvončari rade kolo, u sredinu idu žene i muškarci koji su u pratnji i plešu. Kada se zvončari poredaju u dva reda zatvore kolo, pratnja stane i na znak „kapota“ svi dižu ruke u zrak i vesele se.

Pratnja

U pratnji su im žene, djevojke, muškarci i muzikanti. Žene i djevojke odjevene su u žejansku narodnu nošnju, a muški „u bijelo“. Dijelovi žejanske narodne nošnje su: podsuknja, vrhnja, bijela košulja, počrnjenka, firtuh, bijele hulahopke, kanica, cota, crne cipele, facol (marama). Muškarci koji su u bijelom imaju: bijelu košulju, bijele hlače, crne cipele, facol (marama), mašnu i šešir - ako žele.

Predstavljanje u OŠ „Drago Gervais“ Brešca

Djevojčice u narodnim nošnjama:

Tessa Doričić, Lana Sanković (4. r.), Emily Mejak (5. r.), Vita Šušnja, Lana Šneler (2. r.)

Literarno - likovni natječaj

1. kategorija: 1. i 2. razred

Vanesa Valčić, 1. r.

Mentor: Susana Maljevac, OŠ „Drago Gervais“ Brešča

Žejanski zvončari

1. nagrada

Žejanski zvončari se okupljaju va školi Žejane. Za Tri kralji greju zvonit po selu na pol noći. Zatim greju na male smotre pa na zvončarske smotre u Matulji i Lovran. Na Pust greju pobirat jaja po Munah i Žejanah. Na kraju, podijele se ča su pobrali.

Žejanski zvončari su posebni po ten ča na glave nose kumarak sa šarenemi bajeri do poda. Na kumarake imaju dve rože. Nose kratku mornarsku majicu, bele brageši i črni postoli. Imaju dve šube, oko pasa su im vezana tri zvona. Va ruke drže boću, a na majice imaju dva facolića za obrisat pot. Zada žejanskih zvončari re muzika, a onda djevojke u narodnim nošnjama. One nose hulahopke, košulju, podsuknju, počrnjenku, cotu, firtuh, facol i na kraju crni postoli. Ja pratin zvončare va narodnoj nošnji. Tada san sret-na i ponosna.

Lana Šneler, 2. r.

Mentor: Irina Ukalović Cunjak, OŠ „Drago Gervais“ Brešča

Pusno vreme

2. nagrada

Sako leto na Antonju pusta zdižemo na pal. Prvu nedeju potle Antonji mići Mučićevi zvončari vavek redu na miću zvončarsku smotru va Marčelji. Jenu nedeju od zibraneh mići i veli Mučićevi zvončari redu na Brgud. Na Pusnu nedeju redu preko Rukavca do Matuj i Rubešan. Hode cel dan. Na Pust remo pobirat jaja, a na kraje jaja podelimo. Na Pepelnicu pusta okrivimo za so zlo i ga se važge.

Ja san isto Mučićev zvončar. Ćutin se dobro z poznatemi judi. Volin kada po pute trefin prijateli i pojin ča slatko ča nan judi paričaju.

Lucijan Tuhtan, 2. r.

Mentor: Irina Ukalović Cunjak, OŠ „Drago Gervais“ Brešča

Munski zvončari

3. nagrada

Munski zvončari se okupljaju u domu u Munama. Počinju zvonit u ponoć na Sveta tri kralja krugom oko sela. Zatim idu na dječju miću smotru na Marčelje i u Matulje te na veliku smotru u Matulje i u Sloveniju. Na Pusni utorak idu „pobirat jaja“ po Žejanama te Velim i Malim Munama i ta-da je pust gotov.

Munski zvončari nose mornarsku majicu, bijele hlače i crne čizme. Oko pasa nose kožu i tri zvonca. Na glavi imaju klubuk na kojem su dve lepeze i tri rože. Okolo roža su sitne trake, a do gležnja su duge trake od krep papira.

Zvončari stoje u paru po veličini. Ispred njih idu djevojke u narodnim nošnjama. Narodna nošnja se sastoji od dvije potkošulje - vrhnje i kotule, košulje - opleće, prsluka - kamižota, pojaseva - pasa i cote, pregače - firtuha, facola, bijelog brhana, bijelih hulahopki i crnih cipela.

Moja uloga je da u narodnoj nošnji hodam ispred munskih zvončara. To mi je vrlo zanimljivo. Tada se osjećam ugodno i sretno.

Rita Peloza, 2. r.

Mentor: Irina Ukalović Cunjak, OŠ „Drago Gervais“

Rita Malnar Puškarić, 2. a

Mentor: Daniela Gerbac-Bobuš,
OŠ Jelenje - Dražice

Lana Šneler, 2. r., Mentor: Irina Ukalović Cunjak, OŠ „Drago Gervais“

„Zvončari moga kraja“

1. nagrada Rina Brajković, 4. b
Mentor: Sanja Sudan
OŠ Jelenje - Dražice

2. nagrada

Lana Sanković, 4. r.
Mentor: Vesna Kostić, OŠ „Drago Gervais“ Brešča

ĆIĆSKI ZGONČARI

Kad rog zatuli
i zgonci ožive.
Zgoni cela Ćićarija,
samo fešta je!

Najprvo se pusta zdigne,
a onda se na smotre gre.
Sa sela se obajde,
o delu se ni „D“ ne reče!

Zgonci, koža, kljebuk, fačov,
tu zgončaru rabi.
I otroke će zet sobun
da se užanca ne pozabi.

Na kraj „pusnega leta“
pusta se zapali
i za se grdo i slabo
mu se „zahvali“.

Sejno tu ni razlog
za tugu i žalost.
Bit će opet drugo leto...
Živio pust!

Mia Šverko, 3. r.

Mentor: Mirela Tuhtan
OŠ „Drago Gervais“ Brešča

1. nagrada

2. kategorija: 3. i 4. razred

DONDOLAŠI NAŠI

Krabuje nose kod nikakovi vrazi,
a zvonimi hincaju kod prazi.
Na nogah su in črne čizme,
a da ne dobiju žuji vunene kopice.
Va rukah imaju saki svoju žuntu,
okol pasa z špagon vezani zvonci.
Na sebi nose karirane stomanje
i na plećih ovčje kože manje.
Kud god prohajaju,
judi ih vavik pozdravjaju.
Oni moru čuda popit,
ma zato moru dugo hodit.
Zaštitni su znak mojga kraja
i kamo god projdeš
sagdi ih se nahaja.
A niki judi se vavik pitaju
kako oni zimu tiraju.
To samo oni znaju
i za takovih oni ne haju.
Ali zato stari libri vele
da su Grobničani z strašnimi maskami i bučeć
prestrašili velu vojsku, da su pobigli trčeć.
Zato j' takov običaj ostal
i Grobničan će ga se držat makar krepal.

Petra Rac, 4. b

Mentor: Sanja Sudan, OŠ Jelenje - Dražice

2. nagrada

DONDOLAŠI

Kako mi j' majka povedala, ono ča su
njoj njeji nonići povedali, dondolaši su
nastali od potrebe da se očuva domaće
blago, od Tatarih i Hunih. Stari judi su
šli z blagon va goru da bi nič očuvali

od zla ko se j' desilo Grobniščini. Nisu samo rabili čuvat blago od nevajatih
judih, leh su čuvali i od divih životinj. Vukih, medvidih i risih je va ono doba
bila puna šuma. Bila j' to vela borba kako da prežive i judi i domaće blago. Judi
su se domisleli da bi rabili čin strašnije zgjedat. Kod klobuk su stavjali kakovu
glavu od blaga, od krave ili brava, a to se sad zove krabuja. Po licu su se črnili z
pepelon, v ruki su nosili kolac ili sikiru, a danas nose žuntu. Na hrbat su stavjali
ono ča su imeli, najčešće j' to bila koža od ovce. Na se bi obisili se ča j' rušilo.
Tako obučeni, hodili su po cele noći i strašili životinje i strani judi. Uspeli su se
obranit. Potli su isto delali, ali za plaću ku su zaradili čuvajuć domaće blago od
divoga. Dica su ih se jako bali, aš su grdo zgjedali i rušili.

Ali, isto tako, kad su ih čuli, znali su da zima prohaja, dohaja proleći i da će se
počet rast i cvast. Dondolaši su najavjivači lipših dan i bojega živjenja.

Roko Glavić, 4. b, mentor: Sanja Sudan, OŠ Jelenje - Dražice

3. nagrada

Nicol Maravić, 3. b
Mentor: Hermina Mošić
OŠ Jelenje - Dražice

3. nagrada

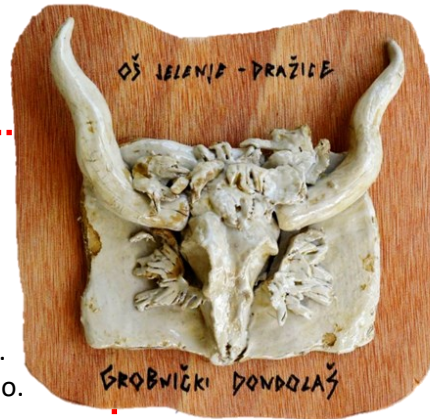
Literarno - likovni natječaj

3. kategorija: 5. - 8. razred

Mesopustna jubav 1. nagrada

Tri kraji su došli, to j' to vrime kad su Grobničani ludi.
Jutro na Čavji otac će sinu oprtit zvonac, kožu vezat,
krenut će dondolat i obahajat.
Kad kapo zašviče krećemo kramat, zvonci razbijat i jako zijat.
Va kolu kad smo niš ne vidimo, leh pajdota ćapamo i zvonimo.
Na karneval remo hodeć z Čavje, dug je to put za čovika,
ali grobničko srce je jače od toga.
Daž pada, ali nan to ne smeta, zvonili bimo da i sikire padaju z neba.
Kad zadnji švičić zašviče znamo da j' gotovo,
ali onda opet čekamo drugo leto, drugo maškarano ludilo.

Andro Haskić, 8. a,
mentor: Daniela Gerbac-Bobuš, OŠ Jelenje - Dražice

1. nagrada

Nika Veličić, 8. b,
mentor: Barbara
Brnelić, OŠ
Jelenje - Dražice

2. nagrada

Dorotea Lukanić, 7. a,
mentorice: Barbara
Brnelić i Daniela
Gerbac-Bobuš,
OŠ Jelenje - Dražice

2. nagrada

Mučičevi zvončari

Na Antonju, 17. jenara, va našen kraje počnje pust. To je vreme od maškar i zvončari. Zvončari su jedna od najstarejih užanci pul naš. Va našoj okolice postoji više zvončarskih grup. Neki imaju kraću, neki dužu tradiciju, ma se si ponose ča su del te stare užanci. Moj tata i brat nose zvonci z Mučićevimi zvončari pa ću van od njih napisat par besed.

Mučičevi zvončari su zvončari s celega Puževega komuna. Montura Mučićevega zvončara zgleda ovako: na klobuk se stavi šparuzina i četire šibi od žukvi obučenae va zelenu kartu z mićemi mačići od vati. Na to se zavežu rožice od krep karti ke delaju ženi, mami al divojki. Klobuk mora bit uredan i lep. Obučeni su va bele brageši i mornarske majice. Na nogah imaju črne vojničke škornje. Hrbat pokriju z ovčjun kožun. Na ramenah imaju črjeni zvončarski facol s cindrići. Okol pasa špagon vežu tri zvonci, a srednji zvonac je malo veći od oneh po strane. Saki zvončar v ruke drži baltu. Balti moru bit sakakove, neki nose rog od vola, jelena, neki ši sekiru al batić, neki pak kakovu grču od ruži... Na kraje na špag od koži vežu facolić za trt pot.

Mučičevi zvončari nose zvonci na Pusnu nedeju. To je najdužo zvončarsko kolo. Kada ganu pred njimi re maj, za majon redu mići zvončari, muzikanti, veli zvončari i za njimi maškare. Zvonci nose va pare, samo prvi i zadnji red užaju bit po tri zvončari. Va prveh i zadnjih redeg nose stareji zvončari, a mlaji redu više va sredu. Va sako selo ko pridu store kolo, a judi ih fermuju z bukaletun, s kunbasicami i slatken. Si vole kad zvončari pridu va selo. Na Pusnu nedeju Mučićevi zvončari obajdu ovista sela: Jurdani, Jurdanić, Rukavac, Mihotići, Matuji, Frlaniju, Rubeši, Spinčići, Jušići, Mučići i Permani. Od 1984. leta Mučićevi zvončari store još jedno kolo na Veli Brgud. Na Veli Brgud redu bez maškar. Taj dan obajdu: Permani, Ružići, Poljani, Staru Poštu, Mali Brgud, Veli Brgud, Zaluki, Brešca, Mučići i nazad Permanon.

Mučičevi zvončari sako leto imaju više mićeh zvončarići sobun. Mej njimi je i moj brat ki ima četire i pol leta. Mama i ja remo za njimi va maškare. Zaradi mićeh zvončari i mladeh maškar nadan se da će ta užanca još čuda let durat i da ćemo imet po nedejah za ken pohajat.

Lana Marini, 7. b, mentor: Mirela Tuhtan, OŠ „Drago Gervais“ Brešca

Zvončari

Zvonci zvone,
judi teču, vesele se.
Zvončari gredu kroz selo:
maske strašne,
koža ovčja leti, zima beži!
Tancaju, vragaju, skaču,
zvonci zvone, sreća cvate!
Kad zvonci zamuče,
mlado leto nan vaje zazvoni!

Paola Stojadinović, 6. a,
mentor: Tatjana Zbašnik,
OŠ „Drago Gervais“ Brešca

3. nagrada

Leona Iskra,

5. r., mentor: Ivan Tomašić, OŠ „Drago Gervais“

„Zvončari moga kraja“

GROBNIČKI DONDOLAŠ

Ki to gre, ki to zvoni,
mene od zvona glava boli.
Celo selo sad se trese,
zapirajmo se lese.

Ki to gre, ki to buči,
se mi se ruši va kuči.
Neki grdi judi gredu
jedan va drugoga zvoncen deru.

Ki to gre, ki to ruši
pas mi se j' pokril z uši.
Bit će da su neki vrazi,
kad na glavi imaju rogi pravi.

Ma ki to gre, ki to zija...
Ma ne boj se,
to dondolaš zimu tira.

Lora Čabrijan, 4. b, OŠ Jelenje-Dražice

Agata Tandarić, 1. r.,
OŠ „Drago Gervais“ Brešca

Karla Puškarić, 8. a,
OŠ Jelenje - Dražice

POHVALJENI RADOVI:

Kad zatuli rog

Kad Antonjski rog zatuli,
se grmi, se zvoni!
To va našen kraje
samo jeno znači,
beseda gre
od ust do ust:
„Počel je pust!“

Lana Prelčič, 5. r., OŠ
„Drago Gervais“ Brešca

Zvončari zvone

Zvonejski
RukaVački
Dondolaši
MuNski
MuČičevi
HalubAjski
BRgujski
Žejanski

Zvuk
zVona
Odzvanja
Našim
krajEm

Ivan Balent, 7. a,
OŠ „Drago Gervais“
Brešca

Munski zvončar

Ja san Munski zvončar.
Volin zvonit, okolo hodit.
Ljudi z mojega sela
će nan se veselit!
Mići zvončari
se zad klobuka vole skrit,
ma z barilice
ne smiju vina popit!

Deni Grubiša, 5. r.,
OŠ „Drago Gervais“ Brešca

Ira Marčelja, 4. b, OŠ Jelenje - Dražice

David Puž, 5. r., OŠ „Drago Gervais“ Brešca

Ja zvončar

Sad ću van povedet ča se jedan Zvonejski zvončar rabi imet. Najprvo klobuk, črvjeni, z belen fijokon spreda, pun šparugi. Na šparuge četire šibi i okol pedeset-šezdeset rožic ke su najveć puti črvjene, bele, narančaste, roza i žute. Za obuć: mornarsku maju, bele brageši, črni postoli, ovčju kožu, črvjeni facol i facolić. Ondat tri zvonca i baltu ku nosi v ruke.

Zvončari hode va pare i va srede se udre zvonac va zvonac. Va saken sele store kolo. Kolo otpira prvi red tako da se širi va desnu stran, a zadnji red zapre kolo. Kad se ne moru već širit, si redu va sredu, nagnu se jeni na drugeh i obrnu se z licen na van. Dokle muzika sope, a majaro teče z majon okol kola. Kad fini kolo, se rastresu i počnu opet udri vat zvonci jedan va drugoga.

Na Pust remo nosit zvonci po Zvonejsken komune, a maškare pobiraju jaja. Pasamo: Zaluki, Perku, Gašpari, Škrapnu, Krivu, Šušnji i Zvoneću. Ča se tiče zvončari se je jenako, samo zamesto mornarske maji, obu ćemo črvjenu stomanju na kvadri, a zamesto beleh brageš, plave traperice.

I to je se ča ću van povedet. Živio pust!

Mauro Stanić, 6. b, OŠ „Drago Gervais“ Brešca

